

Пухтецька, А.А. Принцип верховенства права та потреби удосконалення законодавства України [Текст] / А.А. Пухтецька ; наук. кер. В.Б. Авер'янов // Права людини в умовах сучасного державотворення : теоретичні і практичні аспекти : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (21–22 грудня 2007 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2007. – С. 35-37.

А.А. Пухтецька – аспірант III р.н. відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;
науковий керівник – д-р юрид. наук, проф., завідувач відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України **В.Б. Авер'янов**

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ПОТРЕБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Сучасний стан нормативного закріплення принципу верховенства права у чинному законодавстві України характеризується недостатньою конкретизацією змісту означеного принципу та основних ознак (критеріїв) його належного дотримання як органами публічної (державної та самоврядної) влади, так і громадянами. необхідність оновлення існуючої системи законодавства України з урахуванням європейських принципів та стандартів визнається багатьма вітчизняними вченими та дослідниками.

Враховуючи пріоритетне значення забезпечення належної реалізації принципу верховенства права в усіх сферах життєдіяльності людини, необхідним завданням науки адміністративного права України виступає не тільки оновлення сучасних уявлень про зміст та значення цієї правової категорії, а й вивчення сучасного стану нормативно-правового опосередкування принципу верховенства права в адміністративному законодавстві України, аналіз позитивних та негативних тенденцій розвитку галузевого законодавства з метою вироблення практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

З урахуванням того, що положення чинної Конституції України лише опосередковано закріплюють поняття верховенства права через розглянуту у даній роботі конституційну формулу та зазначення у Преамбулі Основного Закону, вбачається за доцільне у проекті змін та доповнень до чинної Конституції України, які мають бути розроблені на виконання Указу Президента України “Про утворення Комісії з опрацювання пропозицій щодо внесення змін до Конституції України та підготовки законопроектів, спрямованих на їх реалізацію” від 2 листопада 2006 р., № 926/2006, закріпити визначення принципу верховенства права, розкрити його зміст та виділити основні критерії (ознаки) його дотримання державою, органами публічної влади та громадянами.

Упродовж радянського періоду не було практики конституційного закріплення принципу верховенства права, що пояснює певною мірою бажання деяких сучасних авторів не відходити від традиційних у радянській правовій доктрині засад та намагання звести поняття принципу верховенства права до принципу законності. Але такі підходи, як вже зазначалося, не відповідають ані власному змісту зазначених категорій, ані сучасній практиці їх нормативного закріплення у законодавстві провідних європейських держав.

Практика закріплення принципу законності та, одночасно, неврахування принципу верховенства права залишається притаманною таким основним

актам у сфері оперативно-розшукової, слідчої та розвідувальної діяльності, що були прийняті в Україні за часів незалежності, як: Закон України “Про Службу безпеки України” від 25 березня 1992 р., у ст. 3 якого зазначається, що “Діяльність Служби безпеки України, її органів і співробітників ґрунтується на засадах законності, поваги до прав і гідності особи, позапартійності та відповідальності перед народом України. В оперативно-службовій діяльності Служба безпеки України дотримується принципів поєднання єдиноначальності і колегіальності, гласності і конспірації”); Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18 лютого 1992 р., у ст. 4 якого визначено, що “Оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах законності, дотримання прав і свобод людини, взаємодії з органами управління і населенням”. Та сама тенденція простежується у Законах України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” від 30 червня 1993 р.; “Про боротьбу з тероризмом” від 20 березня 2003 р.; “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” від 28 листопада 2002 р. тощо.

У цьому зв’язку слід визнати, що акти законодавства України, що визначають основні засади побудови та діяльності відповідних органів, мали б бути переглянуті з урахуванням вимог дотримання основоположного конституційного принципу верховенства права, який виступає основою (базою) побудови відповідних галузевих підсистем принципів побудови та діяльності відповідних інститутів та служб.

Заслуговує на особливу увагу і необхідність закріплення принципу верховенства права у основних компетенційних (статусних) законах України. В першу чергу, йдеться про закріплення правового статусу вищого органу в системі органів виконавчої влади – Кабінету Міністрів України.

Так, наприклад, у ч. 1 ст. 3 прийнятого Верховною Радою України Закону України “Про Кабінет Міністрів України” серед принципів діяльності Кабінету Міністрів України не зазначено принципів відкритості, прозорості, ефективності та результативності, відповідальності, юридичної визначеності, а також принципів належного урядування, дотримання яких Кабінетом Міністрів є обов’язковим в європейських країнах, що, зокрема, створює передумови для визначення публічної адміністрації країни здатною функціонувати в Європейському адміністративному просторі.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження сучасного стану нормативно-правової регламентації принципу верховенства права, зазначимо, що на сьогоднішній день, на жаль, принцип верховенства права не достатньо повною мірою запроваджений у чинному законодавстві України, потребує подальшої конкретизації, зокрема в адміністративному законодавстві України. Значення та роль принципу верховенства права недооцінюються при підготовці документів загальнодержавного значення, досягнення цілей яких неможливе без усебічного врахування принципу верховенства права та принципів, які розвинулися на його основі, зокрема, принципів належного урядування та належного управління.